

PRAEFATIO.

Quum abhinc annis amplius octoginta Drakenborchius, absoluta Livii editione, quae Stutgardiae ante hos octo annos laudabili sane consilio repeti coepta est, de antiquioribus Livii editoribus atque interpretibus docte et copiose disseruerit¹⁾, mihi quoque, oblata praefandi opportunitate, de iis, qui inde a Drakenborchii aetate Livii Historiarum libris pro virili parte consultum voluerunt, breviter saltem strictimque exponere placuit²⁾.

Ac primum quidem satis constat, *Crevierium* non solum eodem fere tempore, quo Drakenborchius ad Livium emendandum atque explicandum operam conferret, maiorem adornasse Livii editionem, codicum Parisinorum opibus instructam, sed etiam paullo post minorem comparasse, quae textum, quem vocant, passim relictum et novas aliquot coniecturas exhibet, atque ab aliis sine ulla mutatione repetita, ab aliis ad Lallemandi editionem, de qua deinceps dicam, tacite conformata est. *Crevierium* exceptit *Ruddimannus*, qui in edendis Livii

1) In Praefatione, editionis Drakenborchianae tomo septimo et ultimo praefixa, p. 2. sqq.

2) Editionum recentiorum titulos cum brevi de singulis iudicio, temporis ordinem secutus, adieci *Drakenborchii Syllabo* editionum praecipuarum T. Livii, Tom. I. p. 62. sqq. editionis nostrae maioris.

libris ita versatus est, ut in compluribus locis, partim auctoritatem codicum a Drakenborchio aliisque collatorum, partim *Kennethi Mackenzie* aliorumque coniecturas secutus, ab recensione Drakenborchiana discederet. Post hunc ad evulgandos Livii libros accessit *Ernestius*, qui, licet textum immutatum ex Drakenborchii recensione exscribendum curaret, optime tamen de Livii interpretatione meruit concinnando Glossario Liviano, quod primum ab editore Oxoniensi, deinde a *Schaefero* ex ipsius Ernestii schedis, denique a memet ipso ex Mülleri et Gersdorffii adversariis emendatum plurimisque accessionibus locupletatum esse constat. Nitidissimam porro eandemque accuratissimam Livii editionem *Lallemandus* paravit et, quum locos permultos, aliorum plerumque coniecturis obsecutus, in integrum restituisset, mutationum omnium rationem in notis adiectis bona fide reddidit. Saluberrimo deinde consilio, dum Livii Historiarum libri cum Freinsheimii Supplementis Mannhemii pariter ac Biponti eduntur, *Strothius* Livii interpretationem suscepit, sed morte praematura absumptus, id quod magnopere dolendum est, ultra librum quintum decimum progredi non potuit. In eius locum invita, ut aiunt, Minerva successit *Doeringius*, qui Livii editionem a Strothio inchoatam ita continuavit et circumactis demum tribus et viginti annis absolvit, ut, quum doctrinae alioquin spectatae copiam hac in re desiderari passus sit, utrum Livii ipsius vicem gravius doleas, an editoris negligentiam vehementius indigneris, vix apud animum statuere possis. Atque in eandem fere doctorum reprehensionem incurrit *Ru-*

pertius, qui, licet magno hiatu promississet³⁾, sese effecturum, ut, qui sua editione utatur, quacunque alia facile possit carere, praepropera tamen festinatione et temeraria coniectandi libidine tot ac tantis implicitus est erroribus, ut commentarius, quem ex Drakenborchii et ceterorum Livii interpretum annotationibus consarcinavit, vix ac ne vix quidem dignus esset, qui Lutetiae Parisiorum recoqueretur. *Lemarius* enim, quemadmodum in edendis aliorum scriptorum Romanorum libris editorum Germanorum serinia compilavit, ita etiam splendidae, quam nuperrime paravit, Livii editioni integrum Rupertii commentarium cum selectis aliorum interpretum annotationibus inseruit; melius haud dubie de Livio meriturus, si textum ad codices Parisinos, quibus in speciem magis quam re vera usus est, diligentius exegisset.

Multo maiores igitur laudes et gratiae sunt habendae *Strothio*⁴⁾, *Iungio*⁵⁾, *Wernsdorfio*⁶⁾, *Osiandro*⁷⁾ et *Seebodio*⁸⁾, qui varias, quas vocant,

3) In Prooemio de Livii vita et Historia Romana p. 70.

4) Varietatem lectionis ex codice Veithiano, qui primam Livii de cada continet, a *Strothio* excerptam, a *Doeringio* autem in editione recentissima omissam, *Klaiberus* editioni Stutgardiensis inseruit.

5) *Ioach. Iungii* Specimen lectionum variantium codicis membranacei Liviani seculo undecimo exarati, qui in bibliotheca Collegii Medici adservatur. Part. I. II. Hafniae, 1783. 84. Hunc codicem postea in bibliothecam Academiae Hafniensis translatum esse, compertum habeo.

6) *Chr. Theoph. Wernsdorf* de Livii aliquot codicibus Helmstadiensibus, in *Novis Actis Societatis Latinae Ienensis*, Vol. I p. 99. sqq. Utriusque codicis lectiones *Klaiberus* editioni Stutgardiensis addidit.

7) Variarum lectionum e codice Livii membranaceo Stutgardiensis ab *Osiandro* enotatarum, in *Friedemanni et Seebodii* Miscellaneis maximam partem criticis, Vol. I. Part. I. p. 168. sqq.

8) Variarum lectionum e codice Livii Cracoviensi a *Seebodio* ex-

lectiones ex codicibus Veithiano, Hafniensi, Helmstadiensibus, Stutgardiensis et Cracoviensi excerpserunt⁹⁾, ac prae ceteris *Goellero*, qui non solum Livii librum tricesimum tertium multo, quam olim a Carbachio ex codice Moguntino evulgatus erat, integriorem atque emendatiorem ex praestantissimo codice Bambergensi edidit, sed etiam omnem lectionum diversitatem in ceteris, quos ille continet, Livii libris repertam ex eodem enotavit¹⁰⁾. Quod quum *Goellerus*, sive tempore exclusus, sive necessitate coactus, raptim nec satis accurate fecisse videretur, ut mihi, epistola de nonnullis libri tricesimi tertii locis ad *Goellerum* perscripta, codicis Bambergensis denuo inspiciendi copia daretur, a *Iaeckio*, bibliothecae Bambergensis praefecto, qui, qua ratione codicibus ipsi in custodiam concreditis uti sive potius abuti consueverit, editis nuper Horatii et Virgilii carminibus publice declaravit, verecunde quidem, sed frustra contendi. Nihilominus tamen, quum editionis Livii, quam ab *Ernestio* adornatam esse supra dixi, recognoscendae provincia ultro mihi deferretur, frui paratis malui,

cerptae, in iisdem *Miscellaneis criticis*, Vol. II. Part. IV. p. 634. sqq.

9) Adde nostram *Diss. de codicis membranacei T. Livii Patavini Historiarum libros olim complexi fragmento*, Norimbergae in bibliotheca Murriana reperto. Lips. 1812. et cf. *Acta Seminarium Regium et Societatis Philologicae Lipsiensis*, Vol. II. Part. II p. 440. sqq. Ex hac codicis lacinia locus Liv. XXVII, 16. emendatus est.

10) T. Livii Patavini *Historiarum Liber tertius trigesimus*, auctius atque emendatius cum *Fr. Iacobsii* suisque notis ex codice Bambergensi edidit *Franc. Goeller*. Accessit *Epistola I. Th. Kreyssigii* ad editorem et varietas lectionum in libris XXXI — XXXVIII ex eodem codice excerpta. Francofurt. ad Moen. 1822.

quam oblatam de Livii libris bene merendi occasionem dimittere; praesertim quum Blümnerus diuturnum codicis Lipsiensis, ex quo Longolius olim Drakenborchio quattuor priorum librorum excerpta submisit et quem postea Ernestius penitus excussurus erat, usum mihi benignissime concederet, atque praeter alia minoris momenti praesidia eximium plane et vere unicum necopinanti mihi aliunde subministraretur. *Kopitarius* enim, supremus bibliothecae Vindobonensis custos, *Boettigeri* precibus commotus codicem olim Laurishamensem, nunc Vindobonensem, ex quo *Grynaeum* quinque postremos, qui supersunt, Livii libros primum evulgasse constat, denuo perscrutatus est atque, non solum omnem lectionum varietatem, a Drakenborchio cupidissime expetitam, diligenter enotavit, sed etiam subinde per epistolas a me rogatus de locis compluribus, qui aliquam haberent dubitationem, codicem lectu difficillimum iterum iterumque consuluit et singulos literarum apices rimatus est ¹¹⁾. His igitur praesidiis adiutus effeci, ut, quum textum a Drakenborchio ad rationes criticas constitutum in prima tertiaque decade ex aliorum plerumque sententia passim correxerim, in quarta autem decade, libro potissimum tricesimo

11) Quo magis autem *Kopitarius*, licet iterata codicis antiquissimi collatio non plane supervacanea esse videatur, hoc officio non me solum, sed omnes omnino Livii amatores obstrinxit, eo lubentius profiteor, verba: *mercedem haudquaquam spernendam cum bibliopola liberalissimo pactus*, quae in editionis maioris praefatione p. 9. leguntur, non ad eius vituperationem, id quod se suspicari per *Graesium* meum, optimum gratiae reconciliatorem, mihi significavit, sed ad librariae Weidmanniae, quae octoginta septem imperiales in huius rei sumptum erogavit, praedicationem pertinere.

tertio, ac decadis quintae dimidia parte, sive codicum Bambergensis et Vindobonensis auctoritatem, sive coniecturae probabilitatem secutus, locis permultis suppleverim atque emendaverim, Ernestii editio a me recognita novam veluti editionum familiam ducat. Quod quum, tribus editionis nostrae voluminibus evulgatis, *Tafelius* intellexisset, mercenariam Livio edendo ita navavit operam, ut lectiones optimas et maxime genuinas, quas non ex codicibus Bambergensi et Vindobonensi promiscue, id quod ille falso opinatus est¹²⁾, sed ex solo Bambergensi petitas esse, tam res ipsa, quum hos libros codice Vindobonensi non contineri, inter omnes constet, quam Goelleri liber, quem plane ignorasse videtur, cum docere potuisset, in imo paginarum margine poneret, Heusingeri autem coniecturis, quae, licet hic Livii interpres, qua ratione librarii peccare potuerint, operose et putide demonstraverit, non nisi raro cordatioribus placebunt, in textum recipiendis orationem Livianam mirum quantum interpolaret. Circumspectius quidem rem gessit *Baumgarten-Crusius*, recentissimus Livii editor, qui in textu passim refingendo, uti codicum a Drakenborchio aliisque adhibitorum lectionibus, ita Bambergensis quoque copiis rectius est usus, et, quum typographus (quo iure, ipse viderit) quarti editionis nostrae voluminis plagulas nondum evulgatas illi subministrasset, eos etiam locos, quos codicis Vindobonensis auctoritate emendavi, integriores exhibuit. Sed quum idem pari-

12) In Praefatione enim, tomo tertio praefixa, haec scripsit:
 „Quantam lucem *Kreyssigius*, vir doctissimus, postremis quin-
 „que libris e codice Bambergensi atque Vindobonensi adfusurus
 „sit, ex his, quae iam protulit, laete auspiciari licet.“

ter ac Tafelius, ex cuius editione textum, vitiis operarum non ubique sublatis, describi iussit, quibus in locis a Drakenborchii recensione sive mecum sive cum aliis discessisset, non accurate significaverit, atque praeterea, quum ingenii, quo pollet, acumine in hoc labore festinantius profligato uti nollet, ne unum quidem, quantum memini, Livii locum palmaria coniectura persanaverit et in varias erroris ac negligentiae reprehensiones incurrerit ¹³), de Livii editionibus horum duumvirorum opera paratis alio tempore ac loco sine ira et studio copiosius exponam.

Praeter eos autem, qui omnes omnino Livii libros ex opere ingenti reliquos ediderunt atque interpretati sunt, post Drakenborchium permulti extiterunt, qui vel de Livii ingenio, de lactea eius ubertate ceterisque orationis virtutibus et fide historica recte aestimanda, id quod *Ioecherum* ¹⁴), *Mirum* ¹⁵), *Schwabium* ¹⁶), *Eschenbachium* ¹⁷), *Brieglebium* ¹⁸), *Ernestium* ¹⁹), *Klotzschium* ²⁰),

13) Uno nunc defungar exemplo, quod in Comm. de locis Gellii Noett. Att. Lib. VI. cap. 1. et Lactantii Epit. Inst. Div. cap. 29. Misenaë, 1827. p. 19. proposui; posthac plura allaturus.

14) *Chr. G. Ioecheri* Disp. de suspecta Livii fide. Lips. 1743. quae editionis Drakenborchianae Tom. VII. p. 230. sqq. continetur. Eiusd. Disp. de lactea Livii ubertate. Ibid. 1746.

15) *A. G. Miri*, Livius Augusti Caesaris adulator in historia de Cossi spoliis opimis caute legendus. Helmstad. 1767.

16) *S. C. Schwabii* Vindiciae credulitatis Livii, cuius ob saepius recensita prodigia insimulatur. Gotting. 1773.

17) *C. G. Eschenbachii* Diss. qua fides Livii defenditur adversus Ioecheri aliorumque obiectiones. Lips. 1773.

18) *I. Christoph. Brieglebii* Diss. de Livio eiusque virtutibus. Coburg. 1778.

19) *A. Guil. Ernestii* Progr. de paneg. Livii eloquentia. Lips. 1787.

20) *I. G. C. Klotzschii* Diss. de diligentia Livii in enarrandis prodigiis recte aestimanda. Viteberg. 1789.

*Wachterum*²¹⁾, *Meierottonem*²²⁾, *Schellium*²³⁾, *Wytttenbachium*²⁴⁾, *Hegewischium*²⁵⁾, *Krusium*²⁶⁾, *Wachsmuthium*²⁷⁾, *Lachmannum*²⁸⁾ aliosque fecisse constat, subtiliter et copiose disputarent, vel singulos Livii locos, de quibus *Trekellius*²⁹⁾, *Heumannus*³⁰⁾, *Semlerus*³¹⁾, *Foersterus*³²⁾, *Eck-*

21) *Chr. Fr. Wachteri* Progr. T. Livius Patavinus a reprehensione superstitionis defensus. Cliviae, 1792.

22) *I. H. L. Meierottonis* Progr. de candore Livii. Berol. 1796. Eiusd. Progr. de testimoniorum Livii fide. Ibid. 1797. Eiusd. Progr. de Livii arte narrandi. Ibid. 1798.

23) *C. G. Schelle*, *Welche alte klassische Autoren, wie, in welcher Folge und Verbindung mit andern Studien soll man sie auf Schulen lesen?* Leipzig, 1804. Vol. I. p. 240. sqq.

24) *Dan. Wytttenbach* de Livio Historico, in *Bibliotheca Critica Amstelodamensi*, Vol. III. Part. IV. p. 27. sqq. sive in eius *Opusculis selectis* ed. *Friedemann*. Vol. I. p. 212. sqq.

25) *H. Hegewisch*, *Ueber die politische, Denkungsart des Livius*, in eius *Neuer Sammlung kleiner historischer und literarischer Schriften*. Altona, 1809. No. IV. p. 166. sqq.

26) *Chr. Krusii* Diss. de fide Livii recte aestimanda. Lips. 1812.

27) *W. Wachsmuths* *Aeltere Geschichte des römischen Staates*. Halle, 1819. p. 32. sqq.

28) *Fr. Lachmanni* Comm. de fontibus Historiarum T. Livii. Gotting. 1822.

29) *A. D. Trekells* *Anmerkungen über das erste und den Anfang des zweiten Buchs von Livius*, in eius *Kleinen deutschen Aufsätzen, gesammelt und herausgegeben von Chr. G. Haubold*. Leipzig, 1817. p. 3. sqq.

30) *Christoph. Aug. Heumannii* *Emendationes plurium locorum Livii et Quinctiliani*, in *Ikenii Symbolis literariis*, Tom. I. Part. IV. p. 403. sqq. et in *Sylloge dissertationum*, Part. II. p. 487. sqq.

31) *I. S. Semleri* *Epistola ad Christoph. Aug. Heumannum*, qua respondet ad appendicem ad *Emendationes Livii*. Halae, 1750.

32) *Locos quosdam Polybii a Latinis interpretibus Livio, Casaubono et Valesio perperam translatos proponit atque examinat C. Christoph. Foersterus*. Lips. 1755.

33) *I. F. Eckhardi* *Prolus. de comparatione Alexandri Magni*

*hardus*³³), *Martinius*³⁴), *Schellerus*³⁵), *Heinzius*³⁶), *Uhlius*³⁷), *Brendelius*³⁸), *Müllerus*³⁹), *Vossius*⁴⁰), *Krausius*⁴¹), *Bredenkampius*⁴²), *Boettigerus*,⁴³) *Vincentius*,⁴⁴) *Matthiaeus*,⁴⁵) *He-*

cum imperatoribus Romanis a Livio Lib. IX. cap. 17. facta. Ise-
naci, 1760.

34) *G. H. Martini* Coniecturae in aliquot Livii loca. Annaberg.
1762. Eiusd. Coniecturarum Livianarum Periculum I—III. Ra-
tisbon. 1766—68.

35) *I. I. G. Schelleri* Animadversionum criticarum in T. Livii
libros Spec. I. II. Lubbenae, 1769. 70. quae inserta sunt eius Obser-
vationibus in priscos scriptores quosdam. Lips. 1785. p. 248. sqq.

36) *I. M. Heinzii* Observationum Livianarum Spec. I—III.
Vinariae, 1771—77. quae relata sunt in eius Syntagma Opusculo-
rum scholasticorum varii argumenti. Gotting. 1788. p. 182. sqq.

37) *I. Christoph. Uhlius* locos quosdam Livii breviter illustrat.
Oettingae, 1773.

38) *G. Chr. Brendelii* Observationes in quaedam Livii loca.
Part. I—IV. Isebergae, 1787—90.

39) *Chr. Godofr. Mülleri* Specimen Observationum Liviana-
rum. Cizae, 1789.

40) *Aenderungen verschriebener Stellen im Livius*, von *I. H. Voss*,
in *Wiedeburgii Humanistischem Magazin*, Vol. III. Part. IV. p. 289. sqq. et Vol. V. Part. III. p. 239. sqq.

41) *I. Chr. H. Krause* Erläuterung einer Rede des Camillus
heym Livius L. V. c. 44. in *Magazin für öffentliche Schulen
und Schullehrer*, Vol. I. Part. I. p. 59. sqq.

42) *H. Bredenkamps* Bemerkungen über einzelne Stellen des
Livius, in eodem *Magazin* etc. Vol. I. Part. II. p. 444. sqq. coll.
Vol. II. Part. I. p. 187. sqq.

43) *C. A. Boettigeri* Progr. de somnio Annibalis apud Liv.
XXI, 12. Vinariae, 1792.

44) *G. Vincentii* de legione Manliana quaestio ex Liv. VIII,
8. desumta. Lond. 1792.

45) *Fr. Chr. Matthiae* Einige Anmerkungen zum XXI. Bu-
che des Livius, vom 1. bis zum 38. Capitel. Worms, 1793
Eiusd. Untersuchung über einen etwas undeutlichen Punkt im
XXII. Buche des Livius, in *Rupertii et Schlichthorstii Ma-
gazin für Philologen*, Vol. I. p. 71. sqq. Eiusd. Bemerkungen
zu den Livianisch - Polybischen Beschreibungen der Schlacht
bey Cannae und der Belagerung von Syrakus. Frankf. a. M.

*roldus*⁴⁶), *Benedictus*⁴⁷), *Nyhoffius*⁴⁸), *Bothius*⁴⁹),
*Eichhoffius*⁵⁰), *Becherus*⁵¹), *Rostius*⁵²), *Halb-*
*kartus*⁵³), *Faehsius*⁵⁴), *Walchius*⁵⁵), *Lindavius*,
⁵⁶), *Büttnerus*⁵⁷), *Langius*⁵⁸), *Lehnerus*⁵⁹), *Lach-*

1807. Eiusd. *Bemerkungen zu drey Stellen im Herodot, Cicero und Livius*. Ibid. 1810.

46) *I. C. Heroldi* Obs. in Liv. VII, 37. et XXIII, 17. Isleb. 1798.

47) *T. Fr. Benedicti* ad quaedam Livii loca observationes. Part. I — VI. Torgaviae, 1799—1808.

48) *Sam. Nyhoffii* Diatribe critica in Livium, in Actis literariis Societatis Rheno-Traiectinae, Tom. III. p. 194. sqq. et Tom. IV. p. 300. sqq.

49) *F. H. Bothii* Animadversiones ad Livii libros quinque priores, in Commentariis Societatis Philologicae Lipsiensis, Vol. III. Part. I. p. 29. sqq. et in Bothii Opusculis criticis et poeticis. Berol. 1816. p. 37. sqq.

50) *Nic. Godofr. Eichhoffii* Animadversiones in T. Livii loca quaedam difficiliora. Part. I — III. Wetzlariae et Giessae, 1803. 1807. et 1813.

51) *Fr. L. Becheri* Observationes criticae ad quosdam scriptores utriusque linguae. Lips. 1808. p. 72. sqq.

52) *Fr. Guil. E. Rostii* Explicatio quorundam locorum T. Livii. Lips. 1810.

53) *C. Guil. Halbkarti* Tentamina Criseos in difficilioribus quibusdam auctorum veterum et Graecorum et Latinorum locis vel emendandis vel melius explicandis sumta. Vratislav. 1812. p. 15. sqq.

54) *Godofr. Faehsii* Observationes criticae in T. Livii Patavini loca quaedam, in eius Sylloge Lectionum Graecarum, Glossarum, Scholiorum in Tragicos Graecos atque Platonem etc. Lips. 1813. p. 459. sqq.

55) *G. L. Walchii* Emendationes Livianae. Berol. 1815.

56) *A. F. Lindavii* Spicilegium criticum in Thucydidem et Livium. Vratislav. 1817.

57) *Fr. Büttneri* Observationes Livianae. Primislav. 1819. quibus adde eiusdem annotationes ad *C. L. Baueri* Liviana Excerpta sive Chrestomathiam Livianam. Lips. 1824.

58) *A. G. Langii* Sylvae Portenses, in Actis Philologorum Monacensium ed. *Fr. Thiersch*, Tom. III. Fasc. I. p. 47. sqq.

59) *I. F. C. Lehneri* Aliquot emendationes Livianae et lectiones Catullianae codicis nondum tractati, in iisdem Actis Philologorum Monacensium, Tom. III. Fasc. II. p. 211. sqq.

mannus ⁶⁰⁾, *Iacobsius* ⁶¹⁾, *Huschkius* ⁶²⁾, *Beckerus* ⁶³⁾, *Zanderus* ⁶⁴⁾, *Badenius* ⁶⁵⁾, *Hellerus* ⁶⁶⁾, *Forbigerus* ⁶⁷⁾, *Wolffius* ⁶⁸⁾ aliique, quos enumerare longum est, brevius fusiusve commentati sunt, ⁶⁹⁾ emendarent atque explicarent. Neque tamen enixo et maxime laudabili horum virorum studio effectum est, ut omnes, qui Livii Historiarum libros obsident, librariorum errores sive codicum auxilio, sive coniecturarum ope corrigerentur, omnesque locorum intellectu difficilium obscuritates clarissima doctrinae atque eruditionis luce illustrarentur, sed multae etiamnum restant operis egre-

60) *Fr. Lachmanni* Comm. de die Alliensi aliisque diebus religiosis veterum Romanorum. Gotting. 1822.

61) *Fr. Iacobsii* Notae in T. Livii Patavini Historiarum Lib. XXXIII. in *Goelleri* libro supra not. 10. laudato p. 385. sqq.

62) *Ph. Ed. Huschkii* Diss. de privilegiis Feceniae Hispalae senatus consulto concessis. (Liv. XXXIX, 19.) Gotting. 1822.

63) *U. Becker*, *Ueber Livius XXX, 25. und 29. oder: Entwicklung der Begebenheiten, welche zwischen Hannibals Rückkehr nach Afrika und der Schlacht bei Zama liegen.* Ratzeburg, 1822. et eiusdem *Vorarbeiten zu einer Geschichte des zweiten Punischen Krieges.* Altona, 1823.

64) *Der Heerzug Hannibals über die Alpen nach den neuesten Untersuchungen dargestellt von C.L.E. Zander.* Hamburg, 1823. in quo libello p. 22. sqq. ceteri scriptores enumerantur, qui de eadem re exposuerunt.

65) *Tork. Badeni* Emendationes Livianae, in *Seebodii Neuer Kritischer Bibliothek*, a. 1823. No. 2. p. 172. sqq.

66) *L. Helleri* Observationes Livianae. Erlangae, 1824.

67) *Th. Sam. Forbigeri* Prolus. Animadversiones ad quaedam Livii loca continens. Lips. 1825.

68) *Fr. C. Wolffii* Observationes et Emendationes Livianae. Part. I. II. Flenopoli, 1826. 27.

69) *Libris libellisque, quorum titulos apposui, adde nostrum Specimen Observationum in auctores Romanorum classicos.* Schneeberg. 1810. et cf. *Acta Seminarii Regii et Societatis Philologicae Lipsiensis, Vol. II. Part. II. p. 443. sqq.*

gii partes, quae artis criticae et hermeneuticae beneficio in integrum restitui ac diligentius explanari debeant.

Quum igitur Tauchnitius, typographus ac bibliopola celeberrimus et de re libraria meritissimus, mihi significasset, se id agere, ut, quemadmodum nuperrime Ciceronis opera, ita Livii quoque libros uno volumine comprehensos emittat et simul minorem eiusdem scriptoris editionem in sex tomos divisam adornet, ⁷⁰⁾ meque in huius consilii societatem vocasset, oblatam mihi textus iterum recognoscendi provinciam eo lubentius suscepi, quo aegrius ferebam, maiorem illam Livii editionem ante hos quinque annos a me inchoatam, necdum absolutam, qua Tafelium perverse abusum esse supra dixi, supina eorum, qui typhotetarum specimina corrigenda accepissent, negligentia permultis iisque gravissimis operarum peccatis esse deformatam. Haec ut emendarem, prima quidem cura fuit: sed maior altera, ut, quum in re critica neque turpe sit errorem fateri, neque verum videre quovis tempore contingat, lectionem vulgatam aliis locis, quos olim temere sollicitassem, in orationis contextum restituerem, aliis autem, quos olim intactos reliquissem, vel codicum auctoritate fretus, vel conie-

70) Triginta quinque, qui supersunt, Livii Historiarum libri nescio an rectius cum Lallemando in septem tomos dividantur, quum Livium non primo tantum libro, sed etiam sexto, vigesimo primo et tricesimo primo praefatum esse constet, eumque idem alibi etiam fecisse appareat ex loco Plinii, qui in Praefatione ad Vespasianum Imperatorem, *Historiae Naturali* praemissa, haec scripsit: „Profitetur, mirari me T. Livium, auctorem celeberrimum, in *Historiarum* suarum, quas repetit ab origine urbis, quodam volumine sic orsum: Satis iam sibi gloriae quaesitum, et potuisse se desinere, ni animus iniquis pasceretur opere.“

cturae probabilitate ductus corrigerem; harum quoque mutationum, ut ceterarum omnium, rationem redditurus in annotationibus, quae, simul atque eas per otium absolvere licuerit, quarto editionis maioris tomo subiicientur. In praesentia enim, ut lectores, quibus in locis a Drakenborchii recensione discesserim⁷¹⁾, uno in conspectu vident, pro huius editionis consilio satis habui, varietatem lectionum editionis Drakenborchianae adiungere, in qua, quum Liv. II, 12. *ira infensus* atque lib. XLII, 48. *quinquereme*, pro quo in editione minore *quinqueremi* legitur, non mutandum esse, ex Liv. I, 53. et lib. XXVI, 51. sero intellexerim, notas ad locos illos pertinentes: Cap. 12. *ira incensus*] *ira infensus*, atque: Ibid. *quinqueremi*] *quinquereme*, inducendas esse moneo, ne malevoli iudices, ut fit, editoris negligentiam carpant. Praeterea utrique editioni accesserunt deperditorum Livii librorum fragmenta, quibus auctore et suasore *Niebuhr* secundum Epitomarum seriem in iustum ordinem redactis non solum addidi pretiosissimas illas libri nonagesimi primi reliquias, quas ante hos quinque et quinquaginta annos a *Brunsius* ac *Iuvenatio* et nostra aetate a *Niebuhr* ac memet ipso ex codice Vaticano, eoque palimpsesto, editas esse constat⁷²⁾, sed etiam inserui locum Tacit. Agric. cap. 10. de forma Britanniae, ab omnibus omnino ho-

71) In mutanda verborum Latinorum scriptura, de qua *Grammatici certant*, et adhuc sub iudice lis est, ea plerumque secutus sum, quae *Grotefendus* et *Schneiderus* in Grammaticis Latinis atque *Lindemannus* in Praefatione libelli: Selecta e poetis Latinis carmina. Lips. 1823. p. 5. sqq. hac de re praeceperunt.

72) De hoc fragmento cf. nostra Adumbratio notitiae literariae de T. Livii Patavini Historiarum Lib. XCI. fragmento, Romae in bibliotheca Vaticana reperto. Lips. 1813. et Elenchus editio-

rum fragmentorum editoribus praetermissum, qui ad Livii librum centesimum quintum referendus esse videtur. Denique, ne quid in hoc opere desideraretur, index rerum memorabilium, quae Livii Historiarum libris continentur, iussu Tauchnitzii, redemptoris honestissimi, ex editione Bipontina adiectus est; ita tamen, ut, omissis iis, quae ad Freinsheimii Supplementa pertinent, non solum plerisque Livii locis a me vel correctis vel supplementis accommodaretur, sed etiam, quum multis ille laboret vitiis, passim emendaretur.

Ceterum insigne maioris editionis ornamentum est Livii imago, de qua *Boettigerus* elegantissimus, cui illam referimus acceptam, haec docte, ut solet, et copiose commentatus est atque praefationi nostrae subiungi iussit:

„Livii imago num exstet adhuc ab antiquitate
 „nobis tradita, iure in dubium vocatum est a sagacissimis antiquorum monumentorum indagatoribus. Nec egregius talium rerum arbiter, *Viscontius*, et qui Iconologiam Romanam eius operi addidit, quum fatis interceptus telam inchoatam pertexere non potuisset *Ennius Quirinus Viscontius*, *Mongez*, in his dignoscendis et explorandis acutissimus, ausi sunt in splendidissimo opere, cui titulus praefigitur: *Iconologie Grecque et Romaine*, Livii caput aere exprimere. Sed figuratur tamen ubique, nec Patavii, ubi in curia monumentum illi exstructum est multa arte et caelatura affabre compositum, vultus eius marmore expressus desideratur. Imminet cenotaphio, quod

num Fragmenti Liviani ex codice Vaticano eruti, Tom. I. p. 66. sqq. editionis nostrae maioris.

„aere expressum cum orbe erudito communicavit
„*Drakenborchius* in Tomo septimo et ultimo edi-
„tionis *Drakenborchiana*, qui complexus est ap-
„paratum *Livianum*, p. 12. Scilicet saeviit iam olim
„*Caius Imperator* in scripta et imagines magni hi-
„storici, *Suetonio* teste in *vita Calig.* c. 34. Nil mi-
„rum igitur, vera vultus eius lineamenta illo iam
„tempore abolita paullatim intercidisse. Caput *Li-*
„*vii*, quod vulgo editionibus eius praefigitur, e *Pa-*
„*tavino* illo prodiisse, consentaneum est; id quod
„facile apparebit omnibus, quibus haec inter se com-
„parare otium est. Enimvero fabulosa esse et com-
„mentitia, quae de corpore *Livii* ad aedem *sacram*
„*St. Iustinae* ineunte saeculo quinto decimo in ca-
„psa plumbea reperto et de inscriptionibus *Romae*
„repertis passim commemorantur, nemo emunctio-
„ris naris hodie dubitat et dubium movit iam *Ursa-*
„*tus* in *Monumentis Patavinis* p. 29. Venditent *Pa-*
„*tavini* civem suum et magnifica de monumentis
„eius verba faciant. Sed haec omnia in controver-
„siam vocari posse, monuit iam *Keysslerus* noster
„ineunte saeculo octavo decimo in descriptione pe-
„grinationis suae bonae frugis plenissima, *Neue-*
„*ste Reisen durch Deutschland — Italien u. s. w.*
„(editionis novae a *Schützio* adornatae *Hannove-*
„*rae*, 1751.) p. 1066. ut recentiores peregrinatores
„usque ad *Thierschium* V. C. silentio praetermit-
„tam. Circumspiciendum tamen nobis fuit caput
„qualecunque *Livii*, quum *Tauchnitius*, redemptor
„huius editionis honestissimus et de re libraria per
„universam Germaniam immobilibus literarum for-
„mis meritissimus, editionem pararet uno volumi-
„ne formis quaternis omnes magni historici libros,

„qui aetatem tulerunt, complexam, precibusque ab
 „editore, *Kreyssigio*, Viro in hac palaestra exerci-
 „tatissimo, contenderet, ut titulo imago Livii prae-
 „poneretur. In eligendo igitur capite, quod Livii
 „vultum referret, magis id consecrandum esse nobis
 „visum est, quod usus, hic quoque magister, ad
 „nos propagavit, tralatitium scilicet usuque tritum.
 „Tradita igitur fuit chalcographo, quam delinearet
 „et aeri insculperet, imago Livii in Mausoleo Pata-
 „vino collocata, quam primum publicavit *Bellorius*
 „in Rhetoribus illustribus n. 88. a *Iacobo Gronovio* in
 „Thesaurο Graecarum Antiquitatum inde derivata,
 „de qua, quae colligi potuerunt, conguessit et proba-
 „biliter disputavit Vir egregius, in texendis eius-
 „modi catalogis versatissimus, *Gurlittus*, in disser-
 „tatione, quam vernaculo sermone composuit: *Ioh.*
 „*Gurlitt's Versuch über die Büstenkunde* (Magde-
 „burgi, 1800.) n. 189. p. 62. Operibus ibi laudatis ad-
 „dendum est volumen a librario Lugdunensi *Van*
 „*der Aa* confectum: Effigies virorum ac feminarum
 „illustrium. Lugd. Bat. in fol. Hanc igitur si con-
 „templeris, Lector benevole, cogita vetus illud di-
 „ctum, *non in imaginibus, sed in scriptis perdura-*
 „*re ingenia.*“

Haec praefatus id maxime exopto, ut, quicquid in
 hac quoque Livii editione, quam Tauchnitius nec ope-
 rae nec impensae parcens et accuratissimam et niti-
 dissimam esse voluit, ad corrigendos librorum er-
 rores sive codicum, sive coniecturarum ope adiutus
 contuli, viri docti et artis criticae periti, penes quos
 solos huius rei arbitrium est, aequi bonique faciant.

Scripsi Misenaе, prid. Cal. Maias, CIOCCCXXVIII.